

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Warszawa, dnia 10 kwietnia 2014 r.

SEKRETARIAT
Biura Prac Senackich

Wpłynęło dn. 14.04.14
nr 2345 podpis. [signature]

GABINET MARSZAŁKA SENATU

wpłynęło dn. 11.04.2014 r.
nr 1462 podpis. [signature]

DPK-I-071-25/14/3

dot. BPS/043-50-2180/14

BM-I-071-146/14/1A

Pan

Bogdan Borusewicz

Marszałek Senatu

Rzeczypospolitej Polskiej

stanowu Pawie Knosali

W związku z oświadczeniem Pana senatora Ryszarda Knosali, złożonym podczas 50. posiedzenia Senatu RP w dniu 6 marca 2014 r., przesłanym przy piśmie z dnia 11 marca 2014 r., dotyczącym udziału obrońcy w posiedzeniach sądu w sprawach karnych wykonawczych, uprzejmie przedstawiam, co następuje.

Ogólne zasady udziału uczestników postępowania karnego wykonawczego w posiedzeniach sądowych reguluje art. 22 k.k.w. Mają oni prawo wziąć udział w posiedzeniu, gdy ustawa tak stanowi (§ 1). Natomiast niestawiennictwo tych osób, należycie zawiadomionych o terminie i celu posiedzenia, nie wstrzymuje rozpoznania sprawy, z wyjątkiem obrońcy obligatoryjnego, chyba że sąd orzeka na korzyść lub zgodnie z wnioskiem skazanego (§ 1a).

Z kolei art. 204 k.k.w., regulujący orzekanie przez sąd w przedmiocie dalszego stosowania środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia sprawcy w zakładzie zamkniętym, nie przewiduje wprost uprawnienia stron do wzięcia udziału w tym posiedzeniu. W związku z tym powstała wątpliwość co do istnienia tego uprawnienia – i odpowiadającego mu obowiązku sądu zawiadomienia ich o terminie posiedzenia.

Wskazana problematyka stała się kanwą wypowiedzi Sądu Najwyższego, który w postanowieniu z dnia 27 lutego 2013 r., I KZP 27/12, LEX nr 1282440, uznał, że obrońca obligatoryjny ma obowiązek uczestniczyć w posiedzeniu, którego przedmiotem jest dalsze stosowanie środka zabezpieczającego wymienionego w art. 94 § 1 k.k., chyba iż sąd orzeka na korzyść lub zgodnie z wnioskiem skazanego. W uzasadnieniu przyjętego poglądu Sąd Najwyższy wskazał, że odnosząca się do dalszego stosowania środka zabezpieczającego wymienionego w art. 94 § 1 k.k. regulacja art. 204 § 1 k.k.w. stanowi przede wszystkim normę kompetencyjną, która nakłada na sąd

uszczegółowiony obowiązek okresowej kontroli zasadności pobytu internowanego w zakładzie psychiatrycznym. Wszelkie zaś podstawy podejmowania we wskazanym przedmiocie decyzji ulokowano w przepisach art. 94 k.k. oraz w art. 93 k.k., które zawierają odniesienie tak do „pierwotnego” orzeczenia o umieszczeniu sprawcy w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym (art. 94 § 1 k.k.), jak i do rozstrzygnięcia o zwolnieniu sprawcy, jeżeli jego pozostawanie w zakładzie nie jest konieczne, a w przeciwnym razie o dalszym stosowaniu tego środka (art. 94 § 2 k.k.), jak też i decyzji o ponownym jego umieszczeniu w zakładzie (art. 94 § 3 k.k.). Ujęcie to stwarza podstawy do przyjęcia wniosku, że w zakresie orzekania w postępowaniu wykonawczym na podstawie art. 94 § 2 k.k. odpowiednie zastosowanie powinien mieć przepis art. 339 § 5 k.p.k. Jego treść odnosi się do posiedzenia sądu mającego za przedmiot orzeczenie omawianego środka zabezpieczającego na podstawie art. 94 k.k. i przewiduje w nim m.in. udział obrońcy. Można zatem stwierdzić, że art. 94 § 2 k.k. stanowi ustawową podstawę (art. 22 § 1 k.k.w.) udziału obrońcy (także prokuratora) w posiedzeniu mającym za przedmiot orzeczenie o dalszej internacji w zakładzie psychiatrycznym (art. 204 § 1 k.k.w.), jak przewiduje art. 339 § 5 k.p.k. stosowany odpowiednio w postępowaniu wykonawczym (art. 1 § 2 k.k.w.).

Powyższe stanowisko jest zasadniczo podzielane w orzecznictwie (por. np. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 5 października 2012 r., II AKo 128/12, LEX nr 1220425), choć w judykaturze pojawiają się również zapatrywania odmienne (por. np. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 15 listopada 2012 r., II AKz w 1193/12, KZS 2012, z. 11, poz. 66).

Mając na względzie wagę przedmiotowej problematyki, w szczególności z uwagi na zakres ingerencji izolacyjnego środka zabezpieczającego w sferę wolności oraz konieczność zapewnienia możliwie szerokiego prawa do obrony w tym postępowaniu, w Ministerstwie Sprawiedliwości podjęto prace nad projektem stosownych zmian Kodeksu karnego wykonawczego, zmierzających m. in. do wyraźnego zobowiązania prokuratora i obrońcy obligatoryjnego do udziału w posiedzeniu sądu dotyczącym dalszego stosowania środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia sprawcy w zakładzie zamkniętym. Wyniki tych prac wpłynęły również na kształt projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, który został przyjęty przez Komitet Rady Ministrów. W projekcie tym proponuje się nadać art. 204 § 1 i 2 k.k.w. następujące brzmienie:

„Art. 204 § 1. Jeżeli wobec sprawcy orzeczono pobyt w zakładzie psychiatrycznym, sąd nie rzadziej niż co 6 miesięcy orzeka w przedmiocie dalszego stosowania tego środka, a w wypadku uzyskania opinii, że dalsze pozostawianie sprawcy w zakładzie nie jest konieczne – bezzwłocznie. W razie potrzeby sąd zasięga opinii innych biegłych.

§ 2. W posiedzeniu w przedmiocie dalszego stosowania pobytu sprawcy w zakładzie psychiatrycznym obowiązkowy jest udział:

- 1) prokuratora,
- 2) obrońcy w wypadkach określonych w art. 8 § 2, chyba że sąd orzeka na korzyść lub zgodnie z wnioskiem skazanego.”.

Projekt *expressis verbis* wprowadza zatem obligatoryjny udział obrońcy sprawcy, wobec którego orzeczono pobyt w zakładzie psychiatrycznym, w posiedzeniu sądu w przedmiocie dalszego stosowania tego środka zabezpieczającego. Od wskazanego wymogu będzie można odstąpić – co zharmonizowane jest z ogólną zasadą z art. 22 § 1a k.k.w. – jedynie w sytuacji, gdy sąd orzeka na korzyść lub zgodnie z wnioskiem skazanego (sprawcy). Unormowanie to wyłącza zatem możliwość orzekania przez sąd w tym przedmiocie na niekorzyść skazanego (sprawcy) pod nieobecność obrońcy na posiedzeniu. W konsekwencji, zgodnie z art. 22 § 1 zd. drugie k.k.w., analogiczne zasady co do obowiązku stawiennictwa obrońcy należy stosować w odniesieniu do posiedzenia sądu odwoławczego.

Ustawodawca istotnie zmienił zasady udziału stron i innych uczestników postępowania wykonawczego w posiedzeniach sądu, nowelizując z dniem 1 stycznia 2012 r. ustawą z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny wykonawczy oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 240, poz. 1431) art. 22 k.k.w. Intencją tych zmian było dążenie do przyspieszenia i usprawnienia postępowania wykonawczego, a nie ograniczanie prawa do obrony osób, wobec których stosuje się środki zabezpieczające. Wyłączenie udziału obrońcy w postępowaniu przed sądem w niektórych kategoriach spraw nie będzie miało bowiem zastosowania do tej grupy uczestników. Poza propozycją znowelizowania art. 204 k.k.w. należy też wspomnieć o przewidzianej w przedmiotowym projekcie propozycji dodania art. 199b k.k.w., dotyczącego postępowania w sprawie wniosku o orzeczenie, zmianę lub uchylenie środka zabezpieczającego. Zgodnie z § 3 tego artykułu w posiedzeniu sądu ma

obowiązek brać udział obrońca skazanego (sprawcy), na zasadach wskazanych w art. 22 § 1a k.k.w.

Zaznaczyć wreszcie wypada, że stosownie do art. 8 § 2 pkt 2 k.k.w. skazany, co do którego stosuje się środki zabezpieczające, objęty jest obroną obligatoryjną ze względu na wystąpienie przesłanki uzasadnionej wątpliwości co do jego poczytalności. Ma on zatem zapewnioną permanentną pomoc prawną w związku ze wszystkimi czynnościami sądowymi związanymi z wykonywaniem środka zabezpieczającego.

Z wyjątkami powołanymi
z upoważnienia
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

Michał Królikowski
Michał Królikowski
PODSEKRETARZ STANU